

ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ США

В.О. Дорда

Об'єктом статті є американський молодіжний сленг, предметом виступає його гендерний аналіз на основі ілюстративних та лексикографічних джерел.

Однією із проблем теоретичного характеру є формулювання чіткого визначення носіїв молодіжного сленгу. Це у свою чергу пов'язано з відсутністю ясності в питаннях про те, що таке "молодь", хто належить до даної соціальної групи і які її вікові межі [1, 59].

Молодь являє собою один з важливих об'єктів соціальних, психологічних і лінгвістичних досліджень. Розглянута соціально-вікова група носіїв мови - це внутрішньо неоднорідна соціально-демографічна група суспільства, що пов'язане з роллю й місцем у системі суспільного відтворення, функціями й видами діяльності, а також потребами, ціннісними установками, світоглядом, інтересами й соціально-психологічними властивостями окремої конкретно розглянутої групи молоді.

До розгляду поняття "молодь" учені підходять із різних точок зору: юридичної, антрополого-медичної (біолого-фізіологічної), психологічної або суспільно-соціальної. Спроби визначення вікових меж різні залежно від відповідного підходу.

На думку деяких учених, феномен "молодь" доцільніше пояснювати за допомогою соціальних факторів. Так, цей період починається з фізіологічного росту й першого "відриву" від сім'ї, відвідування суспільних інститутів, включення в групи ровесників, соціалізації й триває до вступу в професію або в шлюб. Після цього змінюється соціальний статус індивіда, і він починає виконувати нові соціальні ролі [1, 60].

У полі зору нашого дослідження - студентська молодь, і тому увагу варто звернути на побут, навчання, дозвілля й спілкування студентів, що формують їх особливу соціальну групу. Дійсно, студентська молодь була й залишається найбільш освіченим прошарком молодого покоління, отже, і мова, якою вона користується, буде перебувати в рамках норми, але із включеннями жаргонізмів, пов'язаних з певним періодом становлення в їхньому житті, процесом навчання. Певна частина студентів використовує мову, насичену сленгізмами; жаргонізмами з пейоративним забарвленням. Основним критерієм такого розмежування є приналежність реалій, що позначені сленгізмами, до певного молодіжного середовища. Як відзначав Ш. Баллі, будь-яке співтовариство людей прагне створити "свою особливу мову", молодь у цьому аспекті не виключення [1,60].

Молодь, у тому числі студентська, у ході свого становлення як суб'єкта соціального відтворення вступає в конфлікт із соціальною системою на всіх її рівнях. Причому, якщо в умовах соціальної стабільності конфлікти, як правило, носять локальний характер і дозволяються переважно на мікрорівні, то в нестабільному суспільстві відбувається їхня ескалація до макрорівня, тобто суспільства в цілому. Сленг, як найбільш використовуваний функціональний різновид мови для спілкування в "своєму колі", є проявом вікового конфлікту, показником невідповідності між запитами молоді (студентської) і можливостями їхньої реалізації. Дане протиріччя знаходить висвітлення в мовній компетенції молодого покоління.

Цікаво також дослідити соціальні і вікові критерії носіїв молодіжного жаргону. На цей рахунок є кілька точок зору [1, 61]. Л.П. Крисін вважає, що носії молодіжного жаргону - студенти, школярі старших класів, молоді люди - молода технічна й гуманітарна інтелігенція у віці приблизно від 22-23 до 33-35 років. На думку О.Г. Борисової, носіями молодіжного сленгу є молоді люди від 14 до 25-30 років. Приблизно той же вік називає М.М. Копиленко.

Парадигми сучасного мовознавства зосереджені на вивченні того, як людина використовує мову як знаряддя спілкування та як у мовних одиницях відображується сама людина – творець мовної та мовленнєвої діяльності. Як зазначає О.О.Селіванова,

однією з найважливіших проблем сучасної лінгвістики є дослідження комунікативної взаємодії індивідів, орієнтоване на їхнє діалогічне взаєморозуміння у співвідношенні з параметрами мови, середовища та культури [2, 7].

В умовах сучасного розвитку суспільства роль мови як невід'ємної складової життя людини постійно зростає, усе більшого значення набувають процеси, що відбуваються в ній. Соціальні зміни, безумовно, мають значний вплив на розвиток мови та проявляються на всіх її рівнях — від фонетичного до синтаксичного.

Існує цілий ряд праць вітчизняних та зарубіжних вчених, у яких різною мірою висвітлюються окремі лінгвальні прояви гендера. Це, насамперед, А.П.Мартинюк, яка досліджувала гендерні репрезентації у англомовному дискурсі, а також поняття «займенникового зрушення» як засобу прояву гендерної ідентичності [3]. Роботи Н.Д. Борисенко присвячені гендерному аналізу у лінгвістиці та дослідженню гендерно маркованої лексики в англомовному дискурсі [4, 29]. О. Л. Бессонова вивчала гендерні аспекти оцінного тезаурусу [5]. Дудоладова О.В. дослідила гендерні аспекти мовленнєвої взаємодії [6, 67]. У вивченні української гендерної лінгвістики важливе місце належить Я.В.Пузиренко [7], яка працювала над проблемою номінації осіб жіночої статі в українській мові та Л.Н.Синельникова [8], яка зробила значний внесок у розвиток української лінгвістичної гендерології.

Наразі гендер у лінгвістиці сприймається як компонент колективної й індивідуальної свідомості, що відбиває сукупність біологічних ознак, соціальних ролей, особливостей психіки і поведінки, властивих представникам певної статі.

Вивчення гендерно зумовленої вербальної поведінки спирається на лінгвістичні дослідження, що не розглядають мову як щось абсолютно однорідне й монолітне, коли розбіжності в межах мовного соціуму ігноруються через вільне варіювання. Одним із завдань таких досліджень є доведення того, що гендерне варіювання аж ніяк не є хаотичним, а співвідноситься з системно упорядкованими соціальними розбіжностями. Така концепція аналізу гендерно зумовленої вербальної поведінки враховує соціальну детермінованість мовних розбіжностей. Дослідження мовлення як однієї з областей, у яких знаходить свій прояв гендерна диференціація, робить сучасне мовознавство однією з найважливіших дисциплін, що вивчає гендер.

Гендерні пошуки у лінгвістиці зводяться до наступних підходів:

- виявлення особливостей мовлення чоловіків та жінок: як соціальне та культурне середовища формують мовні гендерні стереотипи та як це детерміновано географічними характеристиками (протистояння східної та західної культур);

- вираження гендеру на різних рівнях мови: фонетичному, морфологічному, лексичному та текстальному. Мета такого підходу полягає у визначенні та описі того, як маніфестується у мові явище статі та які якості надаються їх представникам;

- гендер як феномен соціалізації людини: гендерні стереотипи в цьому випадку є способом реалізації та закріплення владних повноважень.

Студентський сленг свідчить про те, що структура мови відбиває соціальну гетерогенність структури суспільства. У ньому знайшли втілення багато соціальних процесів і соціально-психологічних установок американського суспільства. На думку А.Д. Швейцера, одиниці студентського сленгу пов'язані із соціальною стратифікацією американського суспільства і його соціальною диференціацією - соціально-груповою, соціально-демографічною, віковою і так далі - і відбивають життєвий шлях американця [9].

Ю.А. Зацний підкреслює, що коментарі авторів словників нової лексики щодо походження неологізмів свідчать, що чимало нових одиниць виникає в жаргоні молоді, підлітків. Цей жаргон є своєрідним «інтержаргоном», і в ньому перехрещуються елементи інших соціолектів, наприклад, жаргону музикантів, студентів, спортсменів. Молодіжний жаргон, вважають мовознавці, виконує три функції: він є засобом соціалізації, захисту та нівелювання. В 80-90ті роки він перетворився на важливе джерело поповнення експресивних засобів мови. Прикладами запозичень з молодіжного сленгу можуть бути такі модні слова, як *cool*,

dweeb, nerd, sleaze ball, wannabe etc. Ці сленгізми американського походження широко вживаються не лише в американських, але й в британських джерелах, що орієнтуються на “літературність” [10].

Оскільки молоді притаманно бажання протиставити цінності офіційної культури, особливо культури батьків, своїй культурі, переосмислення літературних слів в молодіжнім жаргоні (а саме так створюється більшість жаргонізмів) нерідко набуває навіть антонімічного характеру, тобто коли мова йде про енантіосемію. Це стосується, наприклад, таких слів, як *bad, wicked* в значеннях, протилежних літературним.

На сучасному етапі розвитку мов молодіжний сленг є одним з головних джерел поповнення словникового складу. Вчені зазначають, що елементи сленгу або швидко зникають, або входять у літературну мову. Запозичення слів та словосполучень сленгу і жаргонів у літературну лексику зумовлюється насамперед необхідністю поповнення експресивних засобів. Більшість одиниць сленгу і жаргонів - це літературні одиниці, які здобули специфічні значення, тому запозичення з нелітературних підсистем в багатьох випадках веде до появи семантичних неологізмів

Однією з проблем дослідження особливостей вияву людського фактору в мові є встановлення лексико-стилістичних засобів і способів їх інтеграції залежно від статі комунікантів. В цьому відношенні слід виділити:

- реалізацію засобів модифікації прагматичного значення лексичної одиниці та висловлювання загалом: вживання кваліфікаторів, лексичних і фразеологічних одиниць із семантичною функцією кваліфікації ступеня вияву ознаки та її вираження. У висловлюваннях студенток використовуються інтенсифікатори, що належать до нейтральної лексики: *so, too, very*. Для зображення вербальної поведінки жінок типовим є підсилення ступеня вияву оцінки певної ознаки шляхом сполучення інтенсифікаторів *so* і *very*. Наприклад:

Is that so very difficult to understand? [11, 450]

Для реплік чоловіків-студентів характерним є вживання інтенсифікаторів, що генетично походять від вульгаризмів: *damn, bloody*. Наприклад:

Damn, I don't lie to you, Molly [11, 105]

Таким чином, жінки схильні перебільшувати знижувати категоричність висловлювання, а чоловіки схильні до конкретності оцінки ознаки та грубої експресивної лексики через нехтування комунікативно-прагматичними нормами спілкування;

- використання стилістично забарвленої лексики:

а) вживання вульгаризмів. Вербальна поведінка чоловіків характеризується реалізацією таких вульгаризмів для вираження сильних негативних емоцій незалежно від дистанції між комунікантами.

У вербальній поведінці жінок простежується залежність частоти вульгаризмів від статусних властивостей адресата-чоловіка, віку самої жінки та стилістичної маркованості лексеми. Вульгаризми типові лише для висловлювань молодих жінок і дівчат-підлітків при вираженні високого ступеня негативних емоцій [12].

Лексичні одиниці *hell, damn* що знаходяться на межі вульгаризмів і загальноновживаної лексики, характеризують вербальну поведінку персонажів незалежно від їх віку під час спілкування із представниками протилежної статі;

б) використання табуїрованої й евфемістичної лексики. Вигук *Gosh*, що замінює табуїзоване церквою слово *God*, вживається винятково в репліках жінок:

Oh, Gosh! Thank you, Molly whispered [11, 164]

в) у використанні іноземних слів і варваризмів. Ця група лексики є більш характерною для вербальної поведінки чоловіків.

г) у реалізації професійної лексики. Використання цієї групи лексики є притаманним вербальній поведінці чоловіків, що свідчить про бажання чоловіків демонструвати у спілкуванні з жінками високий рівень ерудиції.

Дескриптивно орієнтовані та прагматично орієнтовані одиниці англійської мови демонструють гендерну асиметрію у відображенні/конструюванні гендерних категорій у дискурсі. Феномен гендерної асиметрії безпосередньо задіяний у процесі регуляції, оскільки є інструментом формування гендерно специфічних уявлень про норму. Гендерна асиметрія може мати інвентарний і семантичний характер. Інвентарна й семантична асиметрія є проявами одного феномена - асиметрії в конструюванні гендерного концептуального змісту.

Інвентарна гендерна асиметрія пов'язана з репрезентативністю чоловічої та жіночої референції, що заповнюють потенційно можливі слоти фреймових структур різних ідеографічних категорій особи в лексичній системі англійської мови як інвентарю мовних засобів, і виявленням лакунарних категорій, тобто таких, що репрезентовані одиниці англійської мови винятково чоловічої чи жіночої референції [13].

Відповідно до семантики варіантною ознакою виділяємо природні одиниці англійської мови, що відбивають неконтрольовані властивості референта, надані йому/їй від природи й доступні суб'єкту дискурсу в чуттєвому сприйнятті; соціокультурні одиниці англійської мови, що позначають численні соціальні ролі референта; індивідуально-психологічні одиниці англійської мови, що відображають реальні чи стереотипно приписувані референту властивості та поведінкові характеристики.

Природні гендерно-орієнтовані одиниці англійської мови охоплюють природно-естетичні, що позначають властивості зовнішності референта і є об'єктом естетичної оцінки в термінах красиво/потворно, та природно-телеологічні, що відбивають інтелектуальний, вольовий та фізіологічний потенціал референта і є об'єктом телеологічної оцінки в термінах ефективно:: неефективно. Кількісне переважання природних гендерно-орієнтованих одиниць англійської мови, які кваліфікують інтелектуальний, вольовий та фізичний потенціал референта-чоловіка у досліджуваному дискурсі, з одного боку, зовнішність референта-жінки з другого, а також комбінаторика таких атрибутів референта-жінки, як інтелект і зовнішня непривабливість немилovidність і дурість відбиває асиметрію в уявленні про еталонні чоловічі й жіночі природні якості, що формує гендерно диференційовані стереотипні уявлення про норму [13, 26].

Пор. *book smart, fossil* – «розумник» :: *hoser, bonehead, dolt, dickhead, fathead, pothead, dunderhead, baffle-head, ditz, boofa, buttlick, dumb-head, brain-dead, ass, assface, asswipe, bub* – «дурень»;

adonis, badass, boss, Chester Molester, frat fag, hoss, mazeh, G.Q.—«мачо» :: *biscuit, cheese dong, dorm-rat, sissy, moppet, beastmaster, dunt*- «слабак»;

babe, betty, cherry, fifi, chick, birdie, filet, cutie, rosebud, hottie, peach—«красуня»:: *beddy, biddy, biff, heifer, broomhilda, bushpig* – «погануля» [14].

Оскільки чоловік є об'єктом зневаги за дефіцит інтелекту, мужності й волі, а жінка - за дефіцит краси, для чоловіка нормою є бути розумним, сильним та мужнім, а для жінки - красивою.

Індивідуально-психологічні, гендерно-орієнтовані одиниці мови чоловічої референції, що підпадають під етичну оцінку припустимо :: неприпустимо лакунарно кваліфікують поведінку референта-чоловіка щодо загальнолюдських якостей, виявлених у всіх сферах життєдіяльності людини. У студентському дискурсі референт-чоловік є об'єктом презирства/ зневаги/осуду за непорядність (*asslick, blotto, blown, simp, monkey* – «негідник»); невихованість (*villain, swain, slouch, slob, lout, loon, yob, oaf, yokel, boor, churl, hick, cowpuncher*, -«мужлай»); жорстокість (*bully, thug, butch, ruffian, varmint, hoodlum, plug-ugly*, -«шибеник»); франтівство (*buck, beau, smoothie dude, fop* – «денді»), перелюбство (*womanizer, lothario, lady-killer, lecher, wife-swapper, satyr, goat, amatorist, wooer, skirt-chaser, cicibeo, innamorato, soupirant, rake, poodle-faker* – «бабій») та ін.

Поведінку жінки переважно кваліфіковано щодо такої якості, як цнотливість (*hooker, whore, broad, ball-breaker, ball-buster, prick-teaser, wanton, flapper, harlot*,

wench, crumpet, hussy, tart, floozy, strumpet, doxy, chippy, maenad, haetera, frippet,- «повія» :: maiden, virgin, cherry – «недоторка»). Ця якість виявляється насамперед в інтимній сфері життя і є особливо релевантною для виконання жінкою прототипової соціальної ролі, відведеної їй маскуліним соціумом - матері/дружини/ коханки. Симптоматично, що гендерно-орієнтовані одиниці мови чоловічої референції, які позначають аморального чоловіка, не набувають інтенсивної негативної ілюкції: чоловік подекуди заслуговує на схвалення за перелюбство, тоді як жінка переважно є об'єктом зневаги чи презирства.

Аналіз американського молодіжного сленгу показує, що він має гендерну маркованість і характеризує вербальну поведінку представників певної статі. Типовою рисою жіночої вербальної поведінки є прагнення створити доброзичливу атмосферу спілкування, уникати засобів, що можуть образити співрозмовника, демонструвати загальну позитивну налаштованість жінок. Щодо чоловічої вербальної поведінки, то вона демонструє загальний негативний настрій комуніканта, зосередження на своїх власних проблемах, небажання враховувати інтереси співрозмовника.

Запропоновані висновки не претендують на універсальність, однак заслуговують на дослідницьку увагу.

SUMMARY

The article deals with American youth slang. Gender aspects are being analysed on the basis of fiction and lexicographical sources.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Арустамова А.А. Современный молодежный сленг и особенности его функционирования: Дисс.... канд. филол. наук: 10.02.01. – Майкоп, 2006. – 263 с.
2. Селиванова Е.А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации: Монографическое учебное пособие. – К.: Фитосоциоцентр, 2002. – 336 с.
3. Мартынюк А.П. «Местоименный сдвиг» как средство конструирования гендерной идентичности англоязычного субъекта дискурса // Вісник СумДУ. –2004. - №4(63). -С. 50-54.
4. Борисенко Н.Д. Гендерний аналіз у лінгвістиці. - Житомир: Поліграфічний центр ЖДПУ, 2000.- 260 с.
5. Бессонова О.Л. Гендерний аспект оцінного тезауруса: експериментальне дослідження [Електронний ресурс] // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. - 2004. - N 17. -С. 76-78.
6. Дудолодова О.В. Гендерные аспекты речевого взаимодействия // Материалы научной конференции «Функциональная лингвистика. Итоги и перспективы».- Ялта: ТНУ, 2002.- С. 67-69.
7. Пузиренко Я.В. До проблеми номінації осіб жіночої статі в українській мові (гендерний аспект) // Наукові записки НаУКМА.- К., 2001. - Т.18. - С. 36-42
8. Синельникова Л.Н., Богданович Т.Ю. Введение в лингвистическую гендерологию.- Симферополь: Полиграфцентр, 2001.- 280 с.
9. Швейцер А.Д. История американского варианта английского языка: дискуссионные проблемы// Вопросы языкознания. – 1995. - № 3. – С. 77-91.
10. Зацний Ю.А. Розвиток словникового складу сучасної англійської мови. – Запоріжжя: Запорізький держ. ун-т, 1998. – 430 с.
11. Rosie Thomas White. - London: Arrow Books Publishing House, 2001.- 464 p.
12. Дудолодова О.В. “Динаміка мовної репрезентації гендера в англійському публіцистичному дискурсі (друга половина ХХ ст. – початок ХХІ ст.)” http://www-foreign.univer.kharkov.ua/ss_ua.html
13. Мартинюк А.П. Регулятивна функція гендерно маркованих одиниць мови: Автореф. дис.... доктора філол. наук. – Київ, 2006. – 40 с.
14. Slang U. The Official Dictionary of College Slang. Compiled by P. Munro. –New York: Harmony Books, 1991. – 244 p.

Надійшла до редакції 25 грудня 2007 р.